

УДК 633.11:632.7

Судденко Ю. М., кандидат с.-г. наук, в. о. старшого наукового співробітника лабораторії селекції озимої пшениці

Гуменюк О. В., кандидат с.-г. наук, завідувач лабораторії селекції озимої пшениці

Кириленко В. В., доктор с.-г. наук, головний науковий співробітник лабораторії селекції озимої пшениці

Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла НААН України

e-mail: suddenko.j@gmail.com

ДИНАМІКА ЧИСЕЛЬНОСТІ ПОПУЛЯЦІЇ *HAPLOTHRIPS TRITICI* KURDJUMOV НА ПОСІВАХ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ

Трипс пшеничний (*Haplothrips tritici* Kurdjumov) – моновольтинний олігофаг злаків, який надзвичайно великої чисельності набув в останнє десятиріччя. Цьому сприяло погіршення культури землеробства (порушення сівозмін, систем основного обробітку ґрунту та догляду за посівами), а аномальна тепла з помірними опадами погода восени і відсутність значних похолодань в зимовий період сприяє добрій перезимівлі цих комах. Майже щороку вони призводять до зниження маси 1000 зерен на 10–30%.

Мета – дослідити динаміку чисельності популяції трипса пшеничного на посівах пшениці озимої, що є важливим кроком до розв'язання проблеми зменшення втрат зерна і погіршення його якості від фітофага.

Експериментальні дослідження проводили в 2022 р. на посівах пшениці озимої Миронівського інституту пшениці імені В. М. Ремесла НААН України. Обліки чисельності популяції шкідників здійснювали за загальноприйнятими та спеціальними методами у сільськогосподарській ентомології та захисті рослин.

За результатами фітосанітарного моніторингу пшениці озимої виявили чотири види трипсів: пшеничний (*Haplothrips tritici* Kurdjumov), пустоцвітий (*Haplothrips aculeatus* Fabricius),

польовий (*Chirothrips manicatus* Haliday) та житній (*Limothrips denticornis* Haliday) трипси. Найбільш розповсюджений та шкідливий *Haplothrips tritici* Kurdjumov.

Встановлено, що початок заселення пшениці озимої трипсом пшеничним припало на другу декаду травня, коли культура перебувала у фазі виходу рослин у трубку. В цей час імаго шкідника скупчувався за піхвою верхнього листка. Максимальна чисельність імаго фітофага на посівах спостерігалася у фазі колосіння і становила 585,0 екз./100 помахів сачком. У фазі цвітіння пшениці озимої кількість дорослих особин трипса зменшилося до 260,0 екз./100 помахів сачком в результаті природної смертності шкідника.

Відродження личинок припало на фазу формування зерна. Масове заселення посівів пшениці озимої личинками трипсів відбувалося у фазі молочної стиглості зерна – 23,0 екз./колос.

З настанням воскової та повної стиглості зерна спостерігалася різке зниження щільності популяції фітофага, оскільки в міру досягання і висихання зерна, личинки переходять із колосу в прикореневу частину рослин і в ґрунт.

Таким чином, чисельність імаго і личинок трипса виявлена значною і перевищувала економічний поріг шкідливості.

УДК 631.563:633.854.78

Тимофєєва Д. А., магістр

Насіковський В. А., кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
e-mail: nasicovskyi_v@nubip.edu.ua

ФАКТОРИ ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЗБЕРЕЖЕНІСТЬ НАСІННЯ СОНЯШНИКУ

Зберігати насіння соняшнику для виробництва олії складніше, ніж зерно злакових культур. Це зумовлено високим вмістом у насінні олійних культур жиру, який не здатен зв'язувати й утримувати вологу (як білок і крохмаль), що призводить до великого насичення вологою інших речовин насіння і до нерівномірного її розподілення. За загальної невисокої вологості концентрація вологи в тих частинах насіння, які містять білки і вуглеводи, може бути дуже високою і тим вищою, що більший вміст олії.

При збереженні насіння соняшнику великий вплив має підвищений вміст обрушеного і битого насіння. Це насіння першим піддається пліснявінню, що пошкоджує, насамперед, зародок. Олія з нього швидко гіркне, оскільки доступ повітря до такого насіння полегшений через від-

сутність плодової оболонки. Тому бите і щупле насіння відносять до олійної домішки, яку суворо обмежують під час приймання.

Крім того, в результаті нерівномірного дозрівання в соняшникових кошиках насіння неоднорідне за вологістю, тому свіжозібране насіння потребує ретельного спостереження і догляду, що забезпечуватиме загальне зниження вологості і рівномірне розподілення вологи насіння в насипу з метою запобігання його самозігріванню.

Післязбиральна обробка насіння соняшнику надає йому стійкості під час подальшого зберігання, попереджує зниження виходу і якості соняшникової олії та інших продуктів, що отримують у результаті промислової переробки насіння на заводах.